

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΩΤΣΙΑΣ

Κώδικας
τιμής

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ψ

ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Κώδικας τιμής**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Τηλέμαχος Κώτσιας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Τηλέμαχος Κώτσιας, 2013
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Jill Battaglia/Trevillion Images UK
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2013

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2013

ISBN 978-618-01-0420-2

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfoosi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΩΤΣΙΑΣ

Κώδικας
τιμής

ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΚΩΤΣΙΑ

- Περιστατικό τα μεσάνυχτα*, εκδ. Κέδρος, 1991
Το τελευταίο καναρίνι, εκδ. Κέδρος, 1995
Το τραγούδι εκείνης της νύχτας, εκδ. Κέδρος, 1998
Βροχή στο μνήμα, εκδ. Κέδρος, 2000
Τα επτά παράθυρα, εκδ. Κέδρος, 2002
Τρεις γενιές Αμερικάνοι, εκδ. Κέδρος, 2004
Τεκμήριο αθωότητας, εκδ. Κέδρος, 2007

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορεί:

- Στην απέναντι όχθη*, 2009
Ο χορός της νύφης, 2011

Το καινούργιο αυτοκίνητο της Ανακριτικού Τμήματος της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας έτρεχε με ταχύτητα στην εθνική οδό, με τους δυο νεαρούς ανακριτές να οδηγούν ευδιάθετοι αυτό το νέο μοντέλο με το οποίο είχε εφοδιαστεί πρόσφατα η υπηρεσία τους. Όχημα και επιβαίνοντες έκαναν σχεδόν την παρθενική τους εμφάνιση. Θα πήγαιναν στο χωριό Σ., περίπου είκοσι χιλιόμετρα μακριά, για να πάρουν καταθέσεις για μια πυρκαγιά που είχε ξεσπάσει χθες βράδυ σε έναν αχυρώνα του χωριού. Είχαν πληροφορίες ότι εκεί μέσα έμεναν κάτι Αλβανοί και κατά πάσα πιθανότητα η φωτιά είχε προκληθεί από απροσεξία τους. Περισσότερο βέβαια τους απασχολούσε η πρώτη οδήγηση του καινούργιου αυτοκινήτου παρά η πρώτη αποστολή που τους είχε εμπιστευτεί ο διευθυντής. Κατά βάθος τούς ξένιζε το γεγονός ότι με «τα κλειδιά του αχυρώνα» θα ξεκινούσαν την καριέρα τους.

Σταμάτησαν σε κάποιο σημείο για να πάρουν καφέ από μια καντίνα δίπλα στον δρόμο και να δώσει ο ένας τη θέση του στο τιμόνι στον άλλο, ώστε να απολαύσουν και οι δυο το νέο αμάξι. Έκαναν όπισθεν για να παρκάρουν και εντυπωσιάστηκαν με το πόσο αθόρυβη ήταν η μηχανή. Σκέφτονταν ότι με αυτό το όχημα τελευταίας τεχνολογίας θα μπορούσαν να πιάσουν στα πράσα κάθε παραβάτη.

Ο πρωινός αέρας γέμιζε τους πνεύμονές τους με φρεσκάδα και τους προκαλούσε ένα αίσθημα αισιοδοξίας. Καθώς έπιναν τους καφέδες, παρατηρούσαν το χωριό απέναντι, ψηλά στο βουνό, μέσα στην πρωινή καταχνιά, με τα μικρά πέτρινα σπίτια βουτηγμένα στην πρασινάδα. Εκείνοι όμως θα πήγαιναν μόνο μέχρι τους πρόποδες του βουνού, εκεί όπου είχε δημιουργηθεί το νέο κατοικημένο κέντρο με τα καινούργια σπίτια, λίγο πιο πέρα από την έξοδο της παλιάς εθνικής οδού. Αφορμή για τον νέο οικισμό είχε γίνει κάποιο παλιό χάνι, γύρω από το οποίο είχαν ξεκινήσει διάφορες αγροτικές δραστηριότητες και στη συνέχεια είχαν χτιστεί θερινές κατοικίες.

Όταν έφτασαν στον οικισμό, οι δρόμοι ήταν σχεδόν έρημοι και οι δυο νεαροί ανακριτές χρειάστηκε να σταματήσουν σε ένα καφεενεδάκι και να ρωτήσουν πού βρισκόταν ο αχυρώνας που κάηκε χθες το βράδυ. Τους εξήγησαν δυο ηλικιωμένοι που έπιναν τους καφέδες τους κάτω από τις τέντες, δείχνοντας την κατεύθυνση με τα μπαστούνια τους, ενώ δυο τρεις Αλβανοί που βρέθηκαν εκεί φρόντισαν να εξαφανιστούν – είχαν υπόψη την παλιά συμβουλή: «Μπροστά στα όργανα της τάξεως και πίσω από τα μουλάρια να μη στέκεσαι».

Τώρα πια ο Βασίλης Κοντογιάννης κόντευε τα ογδόντα και η μόνη απόλαυση που του είχε απομείνει ήταν να κάθεται στην πλατιά βεράντα του σπιτιού του και να αγναντεύει τα χωράφια. Το βαθύ πράσινο των καλαμποκιών στα μέσα του Ιουνίου ήταν η πιο τρανή απόδειξη της καλής υγείας τους. Ο καρπός άρχιζε να καλύπτεται από τον θύσανο, με ένα ξανθό και στιλπνό μουστάκι, όπως οι έφηβοι.

Πέρασαν σχεδόν τριάντα χρόνια από τότε που έχτισε το σπίτι σε αυτό το σημείο, κι όμως, του φαινόταν σαν να 'ταν χθες. Ούτε που κατάλαβε πότε δημιουργήθηκε ολόκληρο χωριό γύρω του.

Οι χωρικοί ζούσαν σε αυτές τις κατοικίες σχεδόν όλη την άνοιξη, το καλοκαίρι και το φθινόπωρο, μέχρι τη συγκομιδή των προϊόντων τους. Με το πέρασμα του χρόνου οι αγροτικές κατοικίες άρχισαν να μετατρέπονται σε διώροφα σπίτια, με τα μεγάλα παράθυρα και τις πλατιές βεράντες να κοιτάζουν προς τον κάμπο, που τα απογεύματα μούχρωνε και αποκτούσε ένα δικό του χρώμα, σαν

λουλακί, κυρίως εκεί στο βάθος του ορίζοντα, κοντά στη θάλασσα, που σπάνια ήταν ορατή λόγω της καταχνιάς.

Ήταν ο καιρός του εντατικού ποτίσματος. Μια ομάδα Αλβανών που είχε στη δούλεψή του ο κυρ Βασίλης ρύθμιζε και άλλαζε τις πλαστικές σωληνώσεις και τα μπεκ με τα περιστρεφόμενα σιντριβάνια για να ξεδιψούν τα καλαμπόκια που, σπαρμένα στη σειρά, έμοιαζαν με ασάλευτες λεγεώνες.

Συχνά, μπροστά στη βεράντα, με το ουζάκι του, τις ελίτσες του και δυο φέτες αγγούρι, νιώθοντας ευτυχισμένος για όσα είχε πετύχει στη ζωή, ο κυρ Βασίλης αναπολούσε τη βαριά δουλειά εκείνα τα παλιά χρόνια, όταν το πότισμα γινόταν με αυλάκια. Ο ύπουλος θόρυβος που έκανε το νερό όταν έσβηνε τους καυτούς σβόλους στο πρωτοπότι ήταν μια απόλαυση, μια μουσική που τώρα έλειπε από τα αυτιά του· τα φύλλα του καλαμποκιού που ορθώνονταν μετά το πότισμα· ο ιδρώτας που τον έλουζε από τα χνότα των φυτών. Έρχονταν στη μνήμη του οι μέρες του φθινοπώρου, όταν μάζευαν τη σοδειά και όλη η οικογένεια γύρω από τον σωρό ξεφλούδιζε και αρμάθιαζε το καλαμπόκι με το οποίο εξασφάλιζαν την μπομπότα τον χειμώνα. Ένα μνημείο για την μπομπότα ίσως να ήταν χρήσιμο, σκέφτηκε, αυτή που είχε γλιτώσει τον κοσμάκη από την πείνα σε κάθε κατοχή. Οι αρμαθιές του καλαμποκιού, κρεμασμένες πάνω στα δοκάρια, ήταν τότε ένα στολίδι πιο πολύτιμο από οποιοδήποτε σκαλιστό ταβάνι.

Τώρα αυτές οι εικόνες έχουν εκλείψει πλέον. Σήμερα οργώνουν και καλλιεργούν με τρακτέρ, ποτίζουν με

αντλίες, θερίζουν με κομπάιν, ξηραίνουν τον καρπό στα ξηραντήρια. Και όμως, σήμερα τα Ελληνόπουλα είναι εντελώς απρόθυμα να ασχοληθούν με τη γεωργία, το ενδιαφέρον τους είναι στραμμένο στις σπουδές. Αναρωτιόταν συχνά ο γέρος τι σπουδάζουν τόσα χρόνια, κάτι του έλεγε ότι ο κύριος λόγος που το κάνουν τα παιδιά είναι για να αποφύγουν την ενασχόληση με τη γεωργία. Γέμισαν οι πόλεις με υπάλληλους και πτυχιούχους. Ευτυχώς που υπάρχουν οι ξένοι μετανάστες για να εξυπηρετούν τα πάντα. Διαφορετικά, δε θα υπήρχε αγροτική παραγωγή.

Τώρα εξαφανίστηκε η βαριά κούραση, εξαφανίστηκε όμως και όλη εκείνη η μαγεία της γεωργίας: χάθηκε η άμεση επαφή του ανθρώπου με τη φύση. Η παραγωγή δεκαπλασιάστηκε, έπεσε όμως και η τιμή του καλαμποκιού. Το καλαμπόκι έπαψε να είναι βασική τροφή για τον άνθρωπο, τώρα αποτελεί μόνο ζωοτροφή, πρώτη ύλη για φυράματα, και λίγο, πολύ λίγο για το σιμιγδάλι, το αραβοσιτέλαιο, για τα γλυκίσματα, έστω και για το ποπκόρν.

Στον κυρ Βασίλη, ωστόσο, εξακολουθούσε να αρέσει να τρυπώνει ανάμεσα στα φυτά και να λούζεται στον ιδρώτα. Η πιο καλή σάουνα... Θυμόταν τον παλιό καλό καιρό, ακόμα και παλιές ερωτικές περιπτώξεις μέσα στη ζούγκλα του καλαμποκιού... Το καλαμπόκι, σαν πιστός σύμμαχος, έκρυβε τους εραστές με μεγαλύτερη ασφάλεια από όσο ο Λαβύρινθος τον αρχαίο Μινώταυρο. Εκεί μέσα οι άνθρωποι βρίσκονταν σε έναν άλλο κόσμο, φανταστικό, μακρινό, σε ένα μαγικό τροπικό δάσος, κι ας ήταν μόνο είκοσι μέτρα μακριά από τον δημόσιο δρόμο.

Τώρα όμως που οι απαγορεύσεις του έρωτα άρθηκαν, το καλαμπόκι έχασε και αυτή τη χρήση. Χάθηκε η βαρ-

βατίλα και η αγωνία των ανθρώπων, η αίσθηση ότι κά-
νουν κάτι απαγορευμένο ακριβώς δίπλα από τον δρόμο,
ακούγοντας συχνά και τις φωνές των περαστικών.

Κοιτάζοντας από τη βεράντα ο κυρ Βασίλης πρόσεχε
τα μπεκ που πετούσαν το νερό, τους κύκλους που διέ-
γραφαν... Φανταζόταν τους Αλβανούς πώς βάλτωναν με
τις γαλότσες μέσα στο ποτισμένο καλαμπόκι για να πάνε
να διορθώσουν κάποια βλάβη. Σε αυτή τη φάση, το κα-
λαμπόκι θέλει πολύ νερό για να δώσει καρπό. Βρισκόταν
στην πιο κρίσιμη περίοδο. Κυριολεκτικά στο άνθος της
ηλικίας του.

Τώρα, σε τούτη την ηλικία, ο κυρ Βασίλης ασχολούνταν
με τη γεωργία μόνο από κεκτημένη ταχύτητα, από την
αγάπη που είχε για τους αγρούς, ίσως επειδή αυτό ήταν
το μόνο πράγμα που ήξερε να κάνει, ήταν ο μοναδικός
λόγος της ύπαρξής του. Δεν μπορούσε να διανοηθεί τον
κύκλο της ζωής του χωρίς τον κύκλο της αγροτικής ζωής
κάθε έτους. Την άνοιξη έσπερνε, το καλοκαίρι πότιζε, το
φθινόπωρο τρυγούσε και τον χειμώνα ξεκουραζόταν. Οι
τέσσερις εποχές, όπως οι τέσσερις χρόνοι στα μηχανοκί-
νητα εσωτερικής καύσης. Έτσι συντελούνταν ο κύκλος
του χρόνου κι έτσι μετρούσε και τα χρόνια του. Καλλιερ-
γούσε σάτια, καλαμπόκια, βαμβάκι, ηλιόσπορο, κυκλο-
φορώντας τη σπορά για καλύτερη παραγωγή, είχε και
ελιές και λίγα αμπέλια. Μια περιουσία που, αν τη διαχει-
ρίζοταν ένας νέος, ίσως να του έδινε καλό εισόδημα.

Όμως καμία από τις δυο κόρες του, ούτε ο γαμπρός του,
δε νοιαζόταν για τα χωράφια. Ίσως να είχαν δίκιο· από το
στάρι πέρυσι μπήκε μέσα. Η τιμή του, όσο κι αν ανέβηκε
τα τελευταία χρόνια, ήταν πολύ χαμηλή. Το έσπερνε σχε-

δόν για την επιδότηση. Το κράτος τον επιδοτούσε για να έχουν δουλειά οι Αλβανοί. Λίγο πιο καλά πήγαινε το καλάμπόκι, και οι ελιές τις χρονιές που είχαν καλή σοδειά.

Ο εγγονός του ο Παναγιώτης, ο μοναδικός απόγονος, φαινόταν να αγαπάει το επάγγελμα του παππού κι αυτό τον γέμιζε με αισιοδοξία, σαν να εγγυόταν τη συνέχιση της ζωής. Φέτος ο εγγονός τελείωνε την τρίτη λυκείου και υποσχέθηκε στον παππού ότι θα σπουδάσει γεωπόνος. Δεν ήταν σίγουρος ο γέρος αν ο εγγονός του θα κρατούσε την υπόσχεση. Η μόνη ελπίδα του ήταν να μη γράψει ο νεαρός καλά στις Πανελλαδικές, να μην πετύχει στις πρώτες επιλογές και να καταλήξει στη Γεωπονική. Τον έβλεπε μερικές φορές κι αυτόν σαν ένα αμούστακο καλάμπόκι που μεγαλώνει με πότισμα και με φροντίδα. Αν ο νεαρός αναλάμβανε την περιουσία του παππού, τότε ο παππούς θα ζούσε κι άλλα δέκα χρόνια· κι αν πέθαινε, τουλάχιστον θα πήγαινε ευτυχισμένος που τα χωράφια των Κοντογιανναίων δε θα έμεναν χέρσα και παρατημένα.

Το παλιό σπίτι πάνω στο χωριό είχε μείνει πια έρημο, όπως τα περισσότερα. Τον γέρο τον πονούσε αυτή η εγκατάλειψη. Από τότε που έχτισε το καινούργιο, σαν να καταδίκασε το πατρικό σπίτι... Όμως ούτε το καινούργιο σπίτι τον κρατούσε μέχρι πριν από λίγα χρόνια, τότε που μπορούσε να διατάζει τα πόδια του: τον περισσότερο καιρό τον περνούσε στα χωράφια και στις αποθήκες των σιτηρών όπου είχε και τη μάντρα των αγροτικών μηχανημάτων, που ήταν κατά κάποιον τρόπο το κέντρο όλης της αγροτικής δραστηριότητας.

Εκεί κατοικούσαν και οι πέντε Αλβανοί. Ο κυρ Βασίλης τούς είχε παραχωρήσει ένα τμήμα στην αποθήκη του κι εκείνοι το είχαν χωρίσει με γυψοσανίδες και είχαν τοποθετήσει ράντσα με στρώματα και κουβέρτες. Έτσι φυλούσαν την αποθήκη και τα μηχανήματα.

Όσες φορές περνούσε η σκούπα της Αστυνομίας, οι πέντε Αλβανοί κρύβονταν μέσα στον αχυρώνα με τις ντάνες του άχυρου που αποθήκευε ο κυρ Βασίλης το καλοκαίρι και πουλούσε τον χειμώνα στους κτηνοτρόφους. Εκεί μέσα οι Αλβανοί είχαν φτιάξει ένα καταφύγιο, με πόρτα που την έκλειναν με μια ντάνα για τις έκτακτες περιστάσεις. Θύμιζε τα σπίτια των Εσκιμών που τα έχτιζαν με κομμάτια πάγου. Οι Εσκιμώοι πάλευαν με το κρύο, ενώ οι πέντε Αλβανοί πάλευαν με τη ζέστη και τη φαγούρα, πιο ανυπόφορη κι από τα κρύα των Εσκιμών.

Οι Αλβανοί είχαν κοινά ελληνικά ονόματα: Γιάννης, Χρήστος, Γιώργος, Νίκος, Κώστας, αλλά αναμεταξύ τους χρησιμοποιούσαν κάτι ασυνήθιστες προσφωνήσεις, μονοσύλλαβες, λες και είχαν δανειστεί τα ονόματά τους από τους Κινέζους, τους πρώην συμμάχους τους: Φροκ, Λες, Γκιν, Ντούε, Ζεφ. Κι ενώ είχαν καταχωριστεί με διαφορετικά επώνυμα, με διαφορετικά πατρώνυμα και μητρώνυμα, εκ των υστέρων ο κυρ Βασίλης πληροφορήθηκε από τους ίδιους ότι ήταν όλοι αδέλφια μεταξύ τους. Και πόσα καινούργια ψέματα είχαν χρειαστεί για να καλύψουν τα προηγούμενα! Έλεγαν στην αρχή ότι οι δυο ήταν από την ίδια μάνα και από διαφορετικό πατέρα, που όμως η μάνα είχε αλλάξει το όνομα· ο Ενβέρ Χότζα, βλέπεις, έφταιγε που άλλαξε τα θρησκευτικά ονόματα – αυτός έφταιγε για τα πάντα. Οι άλλοι δυο έλεγαν ότι ήταν από τον ίδιο

πατέρα, που και αυτός είχε αλλάξει όνομα, για τους ίδιους λόγους, αλλά από διαφορετική μάνα. Αργότερα, σιγά σιγά, παραδέχτηκαν ότι ήταν όλοι από την ίδια μάνα και από τον ίδιο πατέρα, πιθανότατα, έλεγαν στ' αστεία, αν και ήξεραν καλά ότι αυτό το αστείο ήταν η μεγαλύτερη ύβρις, όχι μόνο για τη μάνα τους, αλλά και για όλες τις μανάδες της Βόρειας Αλβανίας που, κάτω από τη στενή παρακολούθηση των συγγενών, δεν είχαν καμία δυνατότητα ούτε να δουν ξένο άντρα, πόσο μάλλον να συννευρεθούν μαζί του. Μα γιατί να έλεγαν τέτοια ψέματα; τους ρωτούσε. Και τότε ερχόταν στο φως η αλήθεια, αν και συνυφασμένη και μπερδεμένη με χίλια δυο άλλα ψέματα: είχαν έρθει όλοι τους στην Ελλάδα με κλεμμένα και πλαστογραφημένα έγγραφα Βορειοηπειρωτών και έπαιρναν ονόματα ανάλογα με τις περιστάσεις. Μάλιστα ο Ζεφ, ο μικρότερος, που τον έλεγαν Γιάννη, δε θυμόταν το όνομα της μητέρας του, αλλά και όταν το θυμόταν, δυσκολευόταν να το προφέρει – Χαρίκλεια, τι ασυνήθιστο όνομα! Τώρα ο κυρ Βασίλης παρατηρούσε ότι αυτοί οι Αλβανοί, οι δικοί του, είχαν κοινά χαρακτηριστικά: ήταν δολιχοκέφαλοι, με μάτια σαν περιστεριών, με βλέμμα προς τα πλάγια και με λεπτή σουβλερή μύτη. Ήταν όλοι τους καστανοί. Ο μικρότερος θα μπορούσε να πεις ότι ήταν ομορφόπαιδο.

Ο κυρ Βασίλης πάντα τους μπερδευε, εκτός από τον μεγαλύτερο, τον Χρήστο, που κόντευε τα σαράντα και είχε σχεδόν καραφλιάσει. Πρώτος είχε παρουσιαστεί μια μέρα ο Κώστας, ο δεύτερος αδελφός, περνώντας έξω από τον δρόμο και ζητώντας δουλειά. Είπε στον κυρ Βασίλη ότι ήταν χειριστής αγροτικών μηχανημάτων. Εκείνος τον πή-

ρε, τον δοκίμασε και τον κράτησε. Ο εργάτης ανέλαβε τη δουλειά με υπευθυνότητα, τόσο που ο γέρος ένωσε σιγουριά και τον άφηνε να παίρνει και πρωτοβουλίες. Όταν ο κυρ Βασίλης τού ζήτησε να βρει κάποιον βοηθό για την περίοδο της σποράς των σιτηρών και στη συνέχεια να εργαστούν στη συγκομιδή της ελιάς, ο Κώστας τού υποσχέθηκε ότι θα ψάξει, και ύστερα από λίγες μέρες παρουσιάστηκαν άλλοι δυο, που εκ των υστέρων προέκυψε ότι ήταν αδέρφια. Ήταν ο μεγαλύτερος αδελφός, ο Χρήστος, και ο πιο μικρός, ο Νίκος. Αρχηγός της ομάδας φαινόταν ότι ανέλαβε ο μεγαλύτερος, ο Χρήστος, παρόλο που μόλις είχε έρθει από την πατρίδα τους. Οι Αλβανοί τηρούσαν αυστηρά την ιεραρχία της ηλικίας. Ο Κώστας, ο δεύτερος, έλεγε ότι ήταν παντρεμένος, είχε γιο και κόρη και σκόπευε κάποια μέρα να τους φέρει στην Ελλάδα. Η εργατικότητα τους και το χαμηλό μεροκάματο που ζητούσαν έκαναν τον κυρ Βασίλη να σκεφτεί να επεκτείνει τις δουλειές του. Τους έβαλε να καθαρίζουν τους θάμνους, να περιποιούνται τα ελαιόδεντρα και να κάνουν διάφορες εργασίες τις οποίες σχεδίαζε από καιρό ο κυρ Βασίλης αλλά δεν είχε τις δυνάμεις.

Η Στέλλα ήρθε από τη Σαλαμίνα την Παρασκευή το βράδυ για να γιορτάσει το τριήμερο του Αγίου Πνεύματος μαζί με τους γονείς της. Η κυρία Ασπασία περίμενε πώς και πώς να δει την κόρη της να παρκάρει το λαχανί αυτοκινητάκι της μπροστά στην πόρτα του σπιτιού.

Τον τελευταίο καιρό η Στέλλα επισκεπτόταν πιο συχνά τους γονείς της. Εργαζόταν στη ΔΕΗ, όπου είχε τα-

κτοποιηθεί με καλό μισθό πριν από αρκετά χρόνια. Είχε σπουδάσει μαθηματικά και δεν είχε θελήσει να επιστρέψει ξανά στο χωριό. Αφού αφιέρωσε αρκετό χρόνο σε φεμινιστικά κινήματα, σε διάφορες οργανώσεις, στην πολιτική και σε ό,τι την ενθουσίαζε, τακτοποιήθηκε εν τέλει στο Δημόσιο, και έπαψε να περιμένει να διοριστεί καθηγήτρια μαθηματικών.

Όσο ήταν νέα, τους επισκεπτόταν σπάνια, δεν έβρισκε χρόνο, έλεγε, όμως όσο μεγάλωνε, γινόταν όλο και πιο στοργική με τους γονείς. Το παράπονό τους, η πίκρα τους, κυρίως της μάνας της, ήταν ότι είχε μείνει ανύπαντρη. Και όσο τα χρόνια περνούσαν, η πιθανότητα να παντρευτεί μειωνόταν, σκεφτόταν η μάνα. Βέβαια από κάποια στιγμή και πέρα η μάνα συμβιβάστηκε με την ιδέα ότι έτσι έχουν τα πράγματα. Όμως με τον καιρό άρχισε να μελαγχολεί η Στέλλα, διότι καθώς κυλούσαν τα χρόνια, διαπίστωνε ότι προσέλκυε όλο και λιγότερο τα αντρικά βλέμματα. Όταν σκεφτόταν ότι η μικρότερη αδελφή της, η Ελευθερία, είχε τακτοποιηθεί –είχε την οικογένειά της, το σπίτι της και το μαγαζί στο οποίο είχαν αφιερωθεί όλοι–, άρχισε να νιώθει ότι η ζωή της είχε δρομολογηθεί διαφορετικά απ' ό,τι την περίμενε. Κατά βάθος δεν είχε πρόθεση να μην παντρευτεί: αν το έφερναν οι περιστάσεις, ο γάμος θα ήταν ευπρόσδεκτός, σκεφτόταν. Όλες οι φίλες της σκόπευαν κάποτε να παντρευτούν, και όμως, κατέληξαν να παντρευτούν μόνο ο μισές, σε αντίθεση με τα αγόρια της παρέας τους, που, ενώ δήλωναν ότι κανένας δεν ήθελε να παντρευτεί, παντρεύτηκαν οι μισοί.

Τον τελευταίο καιρό η σκέψη της είχε επικεντρωθεί στο σπίτι που είχε αγοράσει από πλειστηριασμό σε τιμή ευ-

καιρίας και δεν προλάβαινε να μελαγχολήσει. Είχε εκπληρώσει την επιθυμία που έχει κάθε Έλληνας για ένα κεραμίδι πάνω από το κεφάλι του – αφού έτσι κι αλλιώς την εξουσία πάνω του δύσκολα την αποδέχεται. Η μόνη πικρία σε όλη αυτή τη χαρά, εκείνο που ενίοτε την προβλημάτιζε, ήταν ότι το σπίτι δε θα είχε κάποιον κληρονόμο. Σπίτι χωρίς κληρονόμο είναι κατάρα, είχε ακούσει να λένε οι παλιοί. Ίσως ήταν κεραμίδι στο κεφάλι, όπως στον αρχαίο βασιλιά, τον Πύρρο, σκέφτηκε, με κάποια δόση αυτοσαρκασμού.

Καθισμένοι και οι τρεις στη μεγάλη βεράντα, με τον πατέρα να έχει βγάλει τα ποτηράκια με το λευκό κρασί και κάτι πρόχειρα μεζεδάκια, συζητούσαν περί ανέμων και υδάτων, περιμένοντας μάταια η μάνα μήπως η κόρη τούς ανακοινώσει κάτι που να έχει σχέση με τη ζωή της.

Η Στέλλα πρότεινε να πήγαινε να καθαρίσει την επόμενη μέρα το παλιό σπίτι πάνω στο χωριό και να γιόρταζαν όλη η οικογένεια όπως παλιά στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας την ημέρα του Αγίου Πνεύματος. Δε θα ήταν άσχημη ιδέα, είπε ο πατέρας. Σπάνια μαζεύονταν τώρα όλοι μαζί. Θα έλεγαν και στον Νεκτάριο με την Ελευθερία, ας έκλειναν το μαγαζί εκείνη τη μέρα.

Την επομένη, το Σάββατο το πρωί, ο πατέρας κατέβηκε στα κτήματα όπως κάθε μέρα, αυτή τη φορά μαζί με τη Στέλλα, με το αυτοκίνητό της. Οι εργάτες δε θα είχαν δουλειά, αλλά από βδομάδα θα συνέχιζαν το πότισμα του καλαμποκιού καθώς η προχθεσινή βροχή δεν ήταν αρκετή.

Ο κυρ Βασίλης ζήτησε τον μικρότερο, τον Γιάννη, να βοηθούσε την κόρη του που θα συγύριζε εκείνη τη μέρα το παλιό σπίτι. Τις τελευταίες μέρες που ο κυρ Βασίλης τον

έψαχνε για δουλειά, έλειπε. Είχε πάει στην Αλβανία, του είπαν τα άλλα αδέρφια, και μόλις χθες τη νύχτα είχε επιστρέψει.

Η Στέλλα παρατηρούσε μέσα από το αμάξι τους Αλβανούς που πηγαινοέρχονταν στη μάντρα του κτήματος. Φαίνονταν αναστατωμένοι και ρωτούσαν τον κυρ Βασίλη τι τον ήθελε.

«Για δουλειά», τους είπε ο γέρος. «Για τι άλλο, να τον παντρέψω;»

Ενδιαφέρθηκαν να μάθουν για τι δουλειά επρόκειτο και ο κυρ Βασίλης τούς εξήγησε, λιγάκι ενοχλημένος, δείχνοντας το αυτοκίνητο όπου περίμενε η Στέλλα. Οι Αλβανοί κοίταξαν ο ένας τον άλλο με τον φόβο και την υποψία να διαγράφεται έντονα στα βλέμματά τους. Μάλιστα ο Χρήστος πλησίασε στο αυτοκίνητο, για να δει τη Στέλλα που περίμενε στη θέση του οδηγού, να τον πάρει μαζί της.

«Και θα τον φέρει όταν τελειώσουν;» ρώτησε ο Χρήστος.

«Φυσικά και θα τον φέρει», τους απάντησε ο κυρ Βασίλης και εκείνοι σαν να ανακουφίστηκαν.

Ο Χρήστος φώναξε στ' αλβανικά: «Ζεφ, ντιλ!» και πήγε να τον βρει. Βγήκε ο Γιάννης, που τον φώναζαν Ζεφ, όχι από το σημείο όπου έμεναν, αλλά από την πίσω πλευρά του αχυρώνα. Στα μαλλιά του και στα ρούχα του ο κυρ Βασίλης διέκρινε άχυρα.

Ο κυρ Βασίλης μπήκε μπροστά στη θέση του συνοδηγού και ο Γιάννης, ή Ζεφ, στα πίσω καθίσματα, απαντώντας αγέλαστος και αμήχανος στην καλημέρα της Στέλλας.

Σε όλο τον ανήφορο η Στέλλα κοίταζε τον νεαρό από τον εσωτερικό καθρέφτη, παρατηρώντας το βλέμμα του: άστατο, πανικόβλητο. Όταν το αυτοκίνητο ακολούθησε

άλλο δρόμο, στο μυαλό του νεαρού σήμανε συναγερμός.

«Πού πάμε;» φώναξε.

«Στο σπίτι μου», του είπε ο κυρ Βασίλης γυρίζοντας λιγάκι το κεφάλι πίσω. «Γιατί αναστατώθηκες; Να κατεβώ εγώ κι εσείς συνεχίστε τον δρόμο».

Ανηφόριζαν προς το παλιό χωριό, με το αυτοκίνητο να αγκομαχεί στους τσιμεντένιους δρόμους, εκσφενδονίζοντας στους τοίχους πέτρες και χαλίκια από τα λάστιχα. Το βλέμμα του νεαρού έμοιαζε με αγριμιού πιασμένου σε κλουβί που μόλις είχε αρχίσει να εξοικειώνεται με την κατάσταση ομηρίας.

Ύστερα από μερικές στροφές στους άδειους δρόμους του χωριού, το αυτοκίνητο σταμάτησε μπροστά στην εξώπορτα ενός παλιού σπιτιού. Το χωριό βρισκόταν σε ένα βαθούλωμα πάνω στη βουνοπλαγιά, βουτηγμένο στο πράσινο και στις βαθιές σκιές από τις καστανιές και τις καρυδιές. Η Στέλλα άνοιξε μια παλιά εξώπορτα, λιγάκι σκουριασμένη, και ο Ζεφ, μόλις κατέβηκε, κοίταξε για λίγο γύρω του και έριξε το βλέμμα κάτω στον απέραντο κάμπο.

Το σπίτι ήταν πετρόχτιστο, περιφραγμένο με μαντρότοιχο, σκεπασμένο με κισσούς, με ανώι και κατώι, με μια ξύλινη βεράντα που στον καιρό της θα έπρεπε να ήταν εντυπωσιακή. Στην άκρη της αυλής υπήρχε ένα πηγάδι από όπου δεν αντλούσε πια κανείς νερό, δίπλα ένα υπόστεγο, ένας παλιός φούρνος και στο βάθος μια τουαλέτα υπαίθρια, όπως συνήθιζαν τα παλιά χρόνια. Στη μέση της αυλής δέσποζε μια μεγάλη συκαμιά· ήταν η εποχή που τα συκάμινα είχαν ωριμάσει και έπεφταν στις πέτρινες πλάκες της αυλής, στους αρμούς των οποίων είχαν φυτρώσει ψηλά χορτάρια. Ο Ζεφ έπιασε ένα κλαδί από τη συκαμιά,

το κατέβασε και άρχισε να τρώει συκάμινα. Πλησίασε και η Στέλλα και άρχισε να τρώει κι εκείνη, κάνοντας ένα: «Μμμ... ωραία!»

Ο Ζεφ έκανε μια βόλτα στην αυλή. Όλος ο γύρω χώρος τού θύμιζε την πατρίδα του, το πατρικό του σπίτι που μόλις πριν από τρεις μέρες είχε πάει να επισκεφθεί.

Η σκέψη του εξακολουθούσε να είναι κολλημένη σε εκείνο το ταξίδι. Συλλογιζόταν ότι όσο θα περνούσαν οι μέρες τόσο πιο έντονα θα ένιωθε το μοιραίο της επίσκεψης αυτής. Ίσως τότε θα συνειδητοποιούσε ότι εκείνο ήταν και το τελευταίο ταξίδι στην πατρίδα του.

Ίσως και να μην ήταν ακριβώς το τελευταίο, σκεφτόταν άλλες φορές συγκλονισμένος. Το τελευταίο θα το έκανε με τη νεκροφόρα. Η σκέψη αυτή του προξένησε ένα ξαφνικό ανακάτωμα στο στομάχι. Προσπαθούσε να φανταστεί τον εαυτό του νεκρό. Σίγουρα θα είχε μια ωραία σορό, και λένε ότι, όταν ο νεκρός είναι όμορφος, παίρνει και άλλον σύντομα μαζί του. Θα προτιμούσε ακριβό φέρετρο, με πολλά λουλούδια, κυρίως κόκκινα τριαντάφυλλα. Θα προτιμούσε να ήταν άνοιξη. Έτσι το φανταζόταν. Ο θάνατος την άνοιξη σίγουρα θα ήταν πιο μεγαλειώδης, πιο νεανικός, συναρπαστικός, εντυπωσιακός. Και σίγουρα θα παρευρισκόταν εκεί, τυχαία, και η Ντίλε και θα του έριχνε κι εκείνη ένα κόκκινο τριαντάφυλλο.

Το σπίτι όπου είχε μεγαλώσει, προχθές που το επισκέφτηκε, του φάνηκε πολύ μικρό. Σαν να μην τον χωρούσε, κι αυτός σαν να φοβόταν μη βρουν οι φαρδιοί ώμοι του στις πόρτες. Σίγουρα έτσι μικρό θα φαίνεται τώρα και στην κυρία Στέλλα το δικό της σπίτι.

Κι εκείνη, σαν να είχε διαβάσει τις σκέψεις του, μόλις

έκανε μια βόλτα στην αυλή κοιτάζοντάς το, είπε: «Πόσο μικρό μου φαίνεται τώρα!»

«Έτσι είναι όταν μεγαλώνουμε εμείς», απάντησε εκείνος.

«Και να φανταστείς, όταν ήμουν μικρή, τούτο το σπίτι ήταν για μένα όλος ο κόσμος. Παιζαμε όλη μέρα με τις φίλες εδώ στην αυλή. Και τι δεν κάναμε!»

Ο Ζεφ είχε την εντύπωση ότι το σπίτι του μίκραινε διαρκώς και σε διάφορες φάσεις. Είχε μικρύνει για πρώτη φορά όταν είχε επιστρέψει από το οικοτροφείο του Ορός, τότε που είχε πάει στο Γεωπονικό Λύκειο. Τώρα, με την τελευταία επίσκεψη, είχε μικρύνει κι άλλο, και ίσως την επομένη φορά θα ήταν απειροελάχιστο, τόσο που ίσα ίσα θα τον χωρούσε νεκρό. Θα χωρούσε μόνο τη φαντασία του. Τώρα το είχε δει με περισσότερη λατρεία: ήταν εκείνο το ταπεινό σπίτι που είχε μεγαλώσει πέντε αγόρια, είχε βγάλει και μια νύφη, μια μονάκριβη αδελφή, τη Μρίκα. Ήταν το μικρό σπιτάκι που είχε χτίσει ο πατέρας με τη βοήθεια των αδελφών του για να παντρευτεί και να κάνει δική του οικογένεια. Το παλιό σπίτι του παππού, λίγο παραπάνω, δε χωρούσε πια όλα τα αδέλφια του πατέρα. Ο Ζεφ θυμόταν ότι στον γάμο της Μρίκα είχε μεθύσει και είχε κλάψει στην αγκαλιά της τη στιγμή του χωρισμού. Αντί να της έδινε κουράγιο να μην κλαίει, έκλαιγε ο ίδιος περισσότερο, κι ας περίμεναν οι συμπέθεροι με τα άλογα να την πάρουν καβάλα στην άσπρη φοράδα. «Μα τι νιάνιαρο!» είχαν πει αναμεταξύ τους οι συμπέθεροι, παρόλο που κατά βάθος τον κατανοούσαν. Ήταν ο μικρότερος αδελφός κι εκείνη μόνο ένα χρόνο μεγαλύτερη

του. Μαζί της μοιραζόταν όλα τα μυστικά. Εκείνη τον καμάρωνε, με μια στοργή διαφορετική από τα μεγαλύτερα αδέρφια, τα οποία τα φοβόταν. Έφτιαχνε τα ρούχα του, διόρθωνε τον γιακά του. Όταν η Μρίκα έφυγε, ο Ζεφ παρομοίαζε τον εαυτό του με τον μικρό αδελφό, τον Κωνσταντίνο, και τη Μρίκα με την Ντορουντίνα, που είχαν παντρεύσει μακριά στα ξένα. Ήταν σίγουρος ότι όταν αυτός πέθαινε, θα την έφερνε πίσω, όπως στον παλιό μύθο: εκείνη θα κινούσε γη και ουρανό να έρθει να τον θρηνησει, όπου κι αν βρισκόταν. Άλλωστε η αδελφή του δε βρισκόταν στη μακρινή Βοημία που λέει ο μύθος, αλλά πολύ πιο κοντά, στο Μπάρι της Ιταλίας.

Στο σπίτι είχαν μείνει τώρα μόνο ο πατέρας με τη μάνα, που ακόμα δεν μπορούσαν να συνηθίσουν στην ιδέα ότι ύστερα από έξι γέννες και από υπεράνθρωπες προσπάθειες να αναθρέψουν τα παιδιά τους θα έμεναν μια μέρα μόνοι τους στο χωριό, σαν δυο κούτσουρα. Ανάθεμά σε, ξενιτιά, που λένε. Η μόνη που είχε μείνει στο χωριό τους, στην ίδια γειτονιά, ήταν η νύφη τους, η σύζυγος του δεύτερου γιου τους, του Λες, η Γκέλε, με τα δυο παιδάκια της, τα εγγονάκια τους. Τη βοηθούσαν να τα αναθρέψει μόνη της, εφόσον ο άντρας της έλειπε στα ξένα. Μαζί της μοιράζονταν τον πόνο. Γιατί μόνο η χαρά και η αγάπη, όταν μοιράζονται, αυξάνουν. Ο πόνος απλώς υποφέρεται. Οι γονείς τα είχαν κάπως χαμένα, δεν ήξεραν αν θα επέστρεφε ο μικρότερος, ο Ζεφ, για να παραλάβει το σπίτι που σύμφωνα με το έθιμο θα κληρονομούσε. Διαφορετικά θα μπορούσαν να πάρουν στο σπίτι τους τη νύφη τους την Γκέλε με τα εγγονάκια και να ζήσουν μαζί. Είχαν την ελπίδα ότι το στερνοπούλι τους, ο Ζεφ, δε θα τους ξεχνού-

σε. Το μόνο που φοβόνταν ήταν ότι, ως ομορφόπαιδο, θα τον τύλιγε κάποια Ελληνίδα –τέτοιες λυσοσάρες που είναι, όπως λένε– και θα τον κρατούσε κλεισμένο στο σπίτι της, όπως η Καλυψώ τον Οδυσσέα. Ο κανακάρης τους όμως θα την έφερνε εδώ στο χωριό, θα της υποσχόταν ότι θα την πήγαινε στην ωραία χώρα των αετών, στην πόλη του με τους εξήντα φούρνους, όπως έλεγαν ότι είχε κάνει κάποιος συμπατριώτης τους, και όταν εκείνη θα τον ρωτούσε πού είναι οι εξήντα φούρνοι που της υποσχέθηκε, εκείνος θα της απαντούσε ότι εδώ το κάθε σπίτι έχει δικό του φούρνο.

Ο Ζεφ είχε δυο χρόνια να επισκεφθεί το χωριό του, από τότε που πέρασε μια άνοιξη τα σύνορα με ψεύτικο διαβατήριο, με το όνομα «Γιάνι Φότο», και πήγε κατευθείαν να εργαστεί κοντά στα άλλα τέσσερα αδέρφια.

Δούλευαν και οι πέντε μαζί και είχαν σχεδόν κοινό ταμείο. Όταν μάζεψαν αρκετά χρήματα, αποφάσισαν να στείλουν ένα ποσό στο χωριό, στους γονείς τους, όχι μόνο ως ελάχιστη υποχρέωση απέναντί τους, αλλά και για να επισκευάσουν το σπίτι, μήπως και μπορέσουν να επιστρέψουν μια μέρα αν το φέρει η τύχη βολικά, αλλά και επειδή το ίδιο το έθιμο όριζε ότι οι ανύπαντροι γιοι παραδίνουν τον μισθό στον πατέρα.

Ένας συγχωριανός τους είχε εφοδιαστεί στο χωριό με κινητό τηλέφωνο, που του το είχαν στείλει τα παιδιά του από την Ιταλία, και το είχε μετατρέψει σε τηλεφωνική επιχείρηση. Έβγαине σε μια κανονισμένη ώρα σε ένα ψηλό σημείο πάνω από το χωριό όπου υπήρχε σήμα και όσοι συγχωριανοί ήθελαν να συνδεθούν με τα ξενιτεμένα τους παιδιά, του έδιναν τον αριθμό κι εκείνος συνδεόταν. Οι

συγχωριανοί παρακολουθούσαν με δέος τις κινήσεις του: έμοιαζε με μάγο, αφού ήξερε να χρησιμοποιεί εκείνη τη μυστήρια συσκευή και να τους κάνει να συνομιλούν με τα παιδιά τους. Όταν κατάφερνε να συνδεθεί, ο Πιέτερ τούς έδινε το τηλέφωνο να μιλήσουν αλλά μέχρι δυο λεπτά. Οι συζητήσεις γίνονταν όλες δημοσίως, οι χωριανοί φώναζαν δυνατά σαν να προσπαθούσαν να βοηθήσουν στην επικοινωνία. Όλοι μάθαιναν τα νέα και τα μυστικά όλων, την υγεία, τις δουλειές των παιδιών στην ξενιτιά, και αποκτούσαν το δικαίωμα για κάθε σχόλιο. Ο Πιέτερ πήγαινε κάθε τόσο στο Ορός και αγόραζε νέες κάρτες, όπως έλεγε, κάτι που οι συγχωριανοί δεν μπορούσαν να καταλάβουν τι σήμαινε, αλλά δε ρωτούσαν παραπέρα, δικό του θέμα ήταν, ας ήταν καλά ο άνθρωπος που τους συνέδεε με τα αγαπημένα τους πρόσωπα. Ακριβιά τον πλήρωναν, αλλά δεν ήξεραν και πόσο κόστιζαν εκείνες οι δαιμονισμένες κάρτες.

Εκεί είχαν πληροφορηθεί ο Μπιμπ και η Ντράντε για τον ερχομό του γιου τους του Ζεφ. Θα τους έφερνε και χρήματα, αλλά ας μην το διατυμπάνιζαν, τους είπε στο τηλέφωνο, γιατί δεν ξέρεις τι γίνεται στους δρόμους, υπάρχουν και ληστές.

Από τη χαρά του ο Μπιμπ κερνούσε αβέρτα στο καφενείο του χωριού κατά την επιστροφή στο σπίτι. Το σπίτι του ήταν αρκετά μακριά από το καφενείο, το οποίο βρισκόταν στο υποτιθέμενο κέντρο, σε ένα σταυροδρόμι ανάμεσα στα βουνά.

Ο δημόσιος δρόμος που έφτανε κάποτε μέχρι εκεί είχε αχρηστευτεί από την ελλιπή συντήρηση. Τα χρόνια του σοσιαλισμού, έστω και με δυσκολία, έφταναν εκεί φορτη-

γά που εφοδίαζαν το χωριό. Στο κέντρο υπήρχε τότε ένα κρατικό μαγαζί τροφίμων κι άλλο ένα με ψωμί και προϊόντα του συνεταιρισμού, γάλα και ζαρζαβατικά. Υπήρχε και μια αίθουσα, λέσχη την έλεγαν, που είχε κι ένα γραφείο της εξουσίας του χωριού, με ένα τηλέφωνο, το οποίο, αν και δε λειτουργούσε, το επέβλεπε πάντα κάποιος. Λίγο πιο πέρα ήταν και το σχολείο. Τώρα απ' όλα αυτά δεν είχε μείνει σχεδόν τίποτα, εκτός από ένα ιδιωτικό καφενείο και παντοπωλείο που εφοδιαζόταν από έναν αγωγιάτη με άλογα, όπως στα πολύ παλιά χρόνια.

Τα σπίτια απείχαν το ένα από το άλλο σε απόσταση βολής των παλιών όπλων. Όταν στα παλιά σπίτια ο πληθυσμός αύξανε, το σόι έχτιζε νέα σπίτια δίπλα στα παλιά, δημιουργώντας έτσι έναν συνοικισμό με κοινή άμυνα. Έτσι υπήρχαν οι Γκιονμπίμπαϊ, οι Τσούραϊ, οι Μαρκντόνταϊ κ.λπ. Τα επίθετα είχαν δημιουργηθεί στις περισσότερες περιπτώσεις από το πατρώνυμο, το οποίο κολλούσαν στο όνομα του παππού. Η σειρά αυτή των ονομάτων πήγαινε κυκλικά, καθώς οι εγγονοί έπαιρναν συνήθως το όνομα των παππούδων. Ο Ζεφ ήταν γιος του Μπιμπ Γκιονμπίμπαϊ αλλά το «Γκιονμπίμπαϊ» είχε επικρατήσει επισήμως όταν έγινε κάποτε η πρώτη απογραφή του πληθυσμού. Όμως οι άνθρωποι λίγο ενδιαφέρονταν να συμμορφωθούν με τα χαρτιά του κράτους και συνέχιζαν να προσφωνούνται αναμεταξύ τους με τον παλιό παραδοσιακό τρόπο.

Ο Ζεφ Γκιονμπίμπαϊ ξεκίνησε για την πατρίδα αρχές Ιουνίου, την ημέρα που οι μετεωρολόγοι είχαν προβλέψει βροχές και καταιγίδες. Για λίγες μέρες θα διακόπτονταν τα ποτίσματα και δε θα είχαν μεροκάματο. Θα μετέφερε και το αστρονομικό ποσό των δέκα χιλιάδων ευρώ, και εί-

χαν παρακαλέσει τον κύριο Βασίλη, αν ήταν δυνατόν, να τους τα δώσει σε δεσμίδες όσο πιο μεγάλων χαρτονομισμάτων. Ο Ζεφ θα είχε τα χρήματα μέσα στη φόδρα του μπουφάν. Επιπλέον, με τον δροσερό καιρό θα ήταν δικαιολογημένος να φοράει ένα σχετικά χοντρό μπουφάν. Τα αδέρφια ετοίμασαν και μια τσάντα με κάτι δωράκια για τους γονείς, κάτι σοκοφρέτες από το μίνι μάρκετ του χωριού και κάτι φτηνά ρούχα από τη λαϊκή. Στον διπλό πάτο της τσάντας είχαν τοποθετήσει το πιο ακριβό αντικείμενο που κατείχαν: ένα περιστροφικό κινεζικής μάρκας, τύπου TT 7,62, που ο Ντούε είχε αγοράσει το 1997 με τις αναταραχές και το έφερε κρυφά στην Ελλάδα. Το περιστροφικό ήταν απαραίτητο σε μια τέτοια αποστολή. Ο Ζεφ, πριν ξεκινήσει, θέλησε να δοκιμάσει το όπλο. Πήγε ένα μεσημέρι στα χωράφια στον κάμπο μαζί με τον Ντούε. Ήταν συννεφιά και δεν υπήρχε ψυχή γύρω τους. Έβαλε στόχο μια πλαστική σακούλα και τη σημάδεψε από περίπου δέκα μέτρα απόσταση. Παρακάλεσε τον Ντούε να του επιτρέψει να ξοδέψει ακόμα ένα φυσίγγι και έριξε και δεύτερο. Θεώρησε τον εαυτό του εκπαιδευμένο πια στη χρήση του περιστροφικού και ξεκίνησε.

Η Στέλλα ανηφόρισε τις σκάλες της βεράντας, που είχαν γεμίσει φύλλα και σκουπίδια, άνοιξε με κάποια δυσκολία την πόρτα του σπιτιού και μπήκε. Την ακολούθησε ο Ζεφ, ή αλλιώς Γιάννης. Η Στέλλα άνοιξε τα παντζούρια για να μπει το φως και άρχισε να επιθεωρεί τις δυο κάμαρες, το χειμωνικό με το παλιό τζάκι, την κουζίνα. Μύριζε λιγάκι κλεισούρα, αν και οι δυο κάμαρες ήταν καλά διατηρημέ-

νες. Η κουζίνα έδειχνε ολοφανερά ότι είχε καιρό να περάσει από κει χέρι νοικοκυράς. Ρώτησε τον Γιάννη αν ήθελε να φορέσει άλλα ρούχα για τη δουλειά κι εκείνος της είπε όχι. Δεν το συνήθιζε. Τα ίδια ρούχα φορούσε, είτε δούλευε είτε όχι. Εκείνη άνοιξε την ντουλάπα και έβγαλε δικά της, μπλούζα και παντελόνι, πήγε στην άλλη κάμαρα, τα φόρεσε και έδεσε στα μαλλιά της ένα μαντίλι.

Άρχισαν να καθαρίζουν. Ο Γιάννης δούλευε ακολουθώντας τις εντολές της, και όταν η Στέλλα κατάλαβε ότι ο εργάτης της δεν ήξερε τι ακριβώς έπρεπε να κάνει, του είπε να κατεβεί στο κατώι, να βρει εργαλεία και να κόψει τα χορτάρια που είχαν φυτρώσει ανάμεσα στους αρμούς στην πλακόστρωτη αυλή. Στο τέλος τον έβαλε να τινάξει τη συκαμιά για να πέσουν τα συκάμινα και ύστερα να τα καθαρίσει όλα με τη σκούπα.

Ο Ζεφ αναλογιζόταν την πελώρια συκαμιά στην αυλή του. Στο πεζούλι της γύρω από τη ρίζα της ο πατέρας καθόταν συχνά και κάπνιζε στριφτό, που το φύτευε μόνος του στον κήπο λίγο παρακάτω από το σπίτι μαζί με σκόρδα και κρεμμύδια. Τώρα τα συκάμινα είχαν ωριμάσει και στο χωριό του. Μάλιστα προχθές τα είχε δοκιμάσει. Η σκέψη ότι ίσως τα δοκίμασε για τελευταία φορά τον ενοχλούσε, αλλά δεν μπορούσε να την αποδιώξει.

Τα αδέρφια του τον ξεπροβόδισαν εκείνο το απόγευμα από τη Λαμιά. Ήταν λιγάκι συγκινημένα και του έδιναν διάφορες παραγγελίες. Του είπαν, μόλις φτάσει στα Τίρανα, να τους τηλεφωνήσει. Είχαν ειδοποιήσει τον ξάδελφό τους τον Νικολίν, που έμενε εκεί, να τον περιμένει

στον σταθμό και να τον φιλοξενήσει μέχρι την επομένη που θα ξεκινούσε για το χωριό.

Στην Κρυσταλλοπηγή πέρασε τα σύνορα χωρίς προβλήματα. Ήταν χαράματα και έκανε ψύχρα. Στο ελληνικό έγινε ένας υποτυπώδης έλεγχος στην τσάντα. Του είπαν απλώς να ανοίξει το φερμουάρ, αλλά σαν να μην κοίταξαν καν τι είχε μέσα. Στο αλβανικό απλώς τον ρώτησαν τι είχε στην τσάντα και ο Ζεφ τούς είπε δώρα για τους γονείς. Με κουμπωμένο μέχρι ψηλά το μπουφάν περίμενε λίγο πιο πέρα από τον συνοριακό σταθμό το λεωφορείο των Τιράνων, που έκανε τακτικό δρομολόγιο από τα σύνορα. Έβρεχε όλη τη νύχτα και τώρα το πρωί η φρεσκάδα έμπαινε στα ρουθούνια και έδιωχνε τη νύστα. Ευτυχώς που είχε το μπουφάν και ζεσταινόταν. Θυμήθηκε ότι είχε τυλιγμένα τα χρήματα με σελοφάν για να μη βραχούν. Ίσως αυτά να ήταν που τον έκαναν να κρυώνει και να ιδρώνει ταυτόχρονα. Αρνήθηκε και διάφορες προτάσεις από ταξιτζήδες, συνήθως πειρατικούς, που προσφέρθηκαν να τον εξυπηρετήσουν.

Το λεωφορείο ήταν πιο φτηνό αλλά έκανε πολλές ώρες μέχρι να φτάσει στα Τίρανα. Σταματούσε να πάρει όποιο σήκωνε το χέρι, και ύστερα λες και πήγαινε από σπίτι σε σπίτι για να αφήσει τον καθένα. Οι κακοί δρόμοι δεν επέτρεπαν στον οδηγό να ανεβάσει ταχύτητα, τα τζάμια τραντάζονταν και οι λακκούβες έκαναν το ταξίδι κουραστικό και ατελείωτο ύστερα από την αϋπνία όλης της προηγούμενης νύχτας.

Ο Νικολίν τον περίμενε στον σταθμό των λεωφορείων στο κέντρο των Τιράνων και ύστερα πήγαν μαζί στο σπίτι του. Ο Ζεφ ήταν κουρασμένος έπειτα από σχεδόν είκοσι

τέσσερις ώρες ταξίδι. Ο Νικολίν τον ρωτούσε για τη ζωή στην Ελλάδα και τη συνέκρινε με τη δική τους στα Τίρανα όπου είχε κατεβεί από το χωριό τους και εργαζόταν ως οικοδόμος.

Ο Ζεφ τού ζήτησε ένα βοηθό να τον συνοδεύσει μέχρι το χωριό, γιατί φοβόταν να περπατά μόνος τόσες ώρες. Σίγουρα θα νύχτωνε στον δρόμο. Έναντι αμοιβής, βέβαια, του είπε. Ο Νικολίν τού πρότεινε τον Παλ Γκιν Λέσαϊ, τον οποίο είχε βοηθό και σκόπευε και εκείνος να επισκεφθεί τους γονείς του στο χωριό. Θα ήταν καλή παρέα οι δυο τους. Τηλεφώνησε στον Παλ και συμφώνησαν. Μόνο που θα έπρεπε να περιμένει μέχρι μεθαύριο για να ξεκινήσουν μαζί.

Το πρωί της επόμενης μέρας ο Ζεφ έκανε μια βόλτα στα Τίρανα. Την πόλη την ήξερε λίγο, καθώς από το Ορός είχε φύγει σχεδόν κατευθείαν για την Ελλάδα. Έβλεπε ότι παντού έχτιζαν και οι δρόμοι ήταν γεμάτοι σκόνες από τα φορτηγά των οικοδομών. Είχαν χτιστεί πολλά σύγχρονα κτίρια και τώρα τα παλιά έδειχναν ακόμα παλιότερα. Υπήρχαν παντού μεζεδοπωλεία και πρόχειρα τσιπουράδικα. Μαγαζιά αυτοσχέδια όπου οι πάντες πωλούσαν τα πάντα. Υπαίθριες αγορές. Τα κορίτσια ήταν σπάνια, μόνο ένα στα δέκα άτομα που περνούσαν στον δρόμο ήταν γυναίκα. Ενώ στην Ελλάδα οι γυναίκες που κυκλοφορούσαν στους δρόμους ήταν περισσότερες από τους άντρες. Αν και λαχταρούσε την πατρίδα του, τώρα έβλεπε ότι εκείνη είχε πάνω της κάτι που δεν του άρεσε: μια ατσалоσύνη. Έλεγαν ότι είχαν κατεβεί οι ορεσίβιοι και είχαν καταλάβει την πρωτεύουσα, καθώς οι μισοί πρωτευουσιάνοι είχαν μεταναστεύσει στο εξωτερικό. Πράγματι, οι

περισσότεροι από την περιοχή του είχαν κατεβεί στα Τίρανα και όσοι μπόρεσαν είχαν φύγει στο εξωτερικό, κυρίως στην Ιταλία. Ο Ζεφ ήταν μια από τις εξαιρέσεις και αυτό οφειλόταν στον αδελφό του τον Φροκ, που είχε βρει τον τρόπο να πάρει κοντά του και τα άλλα αδέρφια. Ίσως η κοινή θρησκεία ή η αρνητική αντιμετώπισή τους στην Ελλάδα ήταν που έκανε τους Αλβανούς των περιοχών αυτών να στραφούν προς την Ιταλία. Όμως, όπως και να 'χε, στην Ελλάδα οι Αλβανοί ένιωθαν πιο κοντά με την πατρίδα, παρά στην Ιταλία, ίσως από τις παρόμοιες συνήθειες και τη νοοτροπία των κατοίκων, κυρίως στην περιοχή που εγκαταστάθηκαν όπου πολλοί κάτοικοι ήταν Αρβανίτες.

Ο Ζεφ δεν είπε ούτε στον ξάδελφό του τον Νικολίν ούτε στον Παλ ότι κουβαλούσε χρήματα μαζί του. Είπε απλώς ότι ήθελε παρέα. Ξεκίνησαν την επομένη το πρωί μαζί με τον Παλ από τα Τίρανα με ένα λεωφορείο που πήγαινε για το Ρεσέν, την έδρα του νομού Μιρντίτα. Τώρα το Ρεσέν, που κάποτε στα μάτια του Ζεφ φαινόταν υπέροχο, έμοιαζε με εγκαταλειμμένο χωριό, όπου είχαν φύγει όλοι οι σωστοί κάτοικοι και είχαν μείνει κάτι περιφερειακοί, κομπιναδόροι και αλήτες.

Με ένα πουλμανάκι της κακιάς ώρας, που το οδηγούσε ένας τύπος μάλλον ύποπτος, έφτασαν αργά το απόγευμα στο Ορός, στην αγαπημένη του κωμόπολη όπου είχε περάσει τα χρόνια της εφηβείας και που τώρα πια είχε καταλήξει να είναι ένα καταθλιπτικό χωριό. Κοίταζε το τοπίο, τα βουνά και τα φαράγγια, τα οποία εξακολουθούσαν να είναι αγέρωχα και επιβλητικά. Η όψη τους έμοιαζε ακόμα πιο άγρια και η φύση ακόμα πιο παρθένα. Οι άνθρωποι, που κάποτε έκοβαν τα δέντρα, έσκαβαν και

προκαλούσαν ρωγμές πάνω στο τοπίο φτιάχνοντας δρόμους και ανοίγοντας νταμάρια, είχαν αραιώσει, και τώρα σιγά σιγά τα τραύματα της φύσης επουλώνονταν. Σε όλο τον δρόμο προς το Ορόσ φορούσε συνεχώς το μπουφάν του, αλλά κάποια στιγμή το έβγαλε και το κρατούσε στα χέρια από τον φόβο μήπως κινούσε υποψίες καθώς ήταν έτσι ντυμένος μες στο κατακαλόκαιρο. Βρήκαν με τον Παλ νατσιμπήσουν κάτι εκεί που υπήρχε κάποτε το κρατικό εστιατόριο, και ξεκίνησαν. Συνάντησαν πολύ λίγους γνωστούς. Είχαν να κάνουν τρεις ώρες ποδαρόδρομο μέχρι να φτάσουν στο χωριό τους.

Σε δυο ώρες η αυλή είχε καθαριστεί. Στη συνέχεια ο Ζεφ πήρε το λάστιχο και άρχισε να πλένει, ξεκινώντας από τη βεράντα και προχωρώντας προς την αυλή.

«Θέλεις καφέ;» τον ρώτησε η Στέλλα.

Ο Ζεφ αμφιταλαντεύτηκε· ήθελε αλλά τελικά αρνήθηκε. Διέθετε μια ευγένεια που τον έκανε συνεσταλμένο και διστακτικό. Η Στέλλα έφτιαξε έναν δικό της και κάθισε να τον πει στην καθαρισμένη βεράντα. Καφές και τσιγάρο σε αυτή τη θέση ήταν πάντα μια εξαιρετική απόλαυση για τη Στέλλα. Ήταν η αίσθηση της αγάπης για το πατρικό σπίτι, η νοσταλγία για τον παλιό καλό καιρό.

Οι τριανταφυλλίες, ακλάδευτες και απεριποίητες, περιέργως λύγιζαν από τα πολλά τριαντάφυλλα, σε πείσμα των ανθρώπων που προσπαθούσαν να τις περιορίσουν με τα κλαδέματα και τις μορφές που τους έδιναν. Η αυλή είχε θέα στον κάμπο και ο μαντρότοιχος την προφύλασσε από τα αδιάκριτα βλέμματα του κόσμου, ο οποίος έτσι κι

αλλιώς είχε λιγοστέψει. Η μεγάλη καρυδιά από την πάνω πεζούλα είχε απλώσει τους κλώνους της στη σκεπή του σπιτιού, σαν να το προστάτευε. Η Στέλλα θυμόταν τα παλιά χρόνια που ακούγονταν μέσα στην ησυχία της νύχτας να πέφτουν τα σκουληκιασμένα καρύδια στη σκεπή.

Παρατηρούσε τις ζωηρές κινήσεις του νεαρού με το ψηλό, λεπτό και στητό κορμί, το ευγενικό παρουσιαστικό, την ανοιχτόχρωμη επιδερμίδα και τα σπαστά καστανά κοντοκουρεμένα μαλλιά· ένα πραγματικά ωραίο αγόρι.

Η λεπτή καταχνιά, σαν καλοκαιρινό μαγνάδι, έκανε τα όρια του κάμπου ασαφή. Η Στέλλα προσπαθούσε να διακρίνει τα χωράφια του πατέρα της. Μετά τον αναδάσμο της γης, ο κάμπος σαν να είχε απλοποιήσει όλη την εμφάνισή του, είχαν εξαφανιστεί τα περίπλοκα δρομάκια, οι θάμνοι, τα διάσπαρτα δέντρα και τα οπωροφόρα, οι όχθοι και τα μικρά ρυάκια, και είχαν αντικατασταθεί με μεγάλα αγροτεμάχια και με ευθέα και σχεδιασμένα αποστραγγιστικά κανάλια.

Ξαναρώτησε τον Αλβανό αν ήθελε καφέ κι εκείνος αυτή τη φορά δέχτηκε. Του έφτιαξε έναν και του τον πρόσφερε με ένα ποτήρι νερό. Τον κάλεσε να καθίσει στο τραπέζι. Όταν εκείνος πλησίασε, άρχισε να νιώθει τη θερμότητα του κορμιού του. Ήταν και λιγάκι ιδρωμένος. Ένωσε τη μυρωδιά του ιδρώτα του. Προσφέρθηκε να του δώσει ρούχα να αλλάξει για να μην κρυώσει. Την κυριέυσε κάποιο αίσθημα στοργής. Μπήκε μέσα και του έφερε μια παλιά δική της μπλούζα unisex. Ο νεαρός έβγαλε το πουκάμισο και το φανελάκι και φόρεσε την μπλούζα. Φαινόταν λιγάκι αστείος, σαν παιδάκι.

«Γιάννη σε λένε, είπαμε;» τον ρώτησε καθώς έπιναν τον καφέ.

«Ναι. Γιάννη. Αλλά μόνο εδώ στην Ελλάδα».

«Γιατί; Στην Αλβανία πώς σε λένε;»

«Ζεφ».

«Ζεφ; Τι σημαίνει αυτό;»

«Ιωσήφ».

«Ααα! Και γιατί άλλαξες όνομα;»

«Έτσι, για ευκολία», απάντησε εκείνος αφηρημένα, καθώς δεν ήθελε να ανοίξει τις ιστορίες με τα διαβατήρια και τις πλαστογραφίες.

«Δηλαδή είσαι χριστιανός».

«Καθολικός. Αλλά δεν έχω ιδέα από θρησκεία. Στην Αλβανία είχαν απαγορευτεί τέτοια πράγματα».

Ήταν λιγομίλητος. Απαντούσε στις ερωτήσεις της και υπάκουε στις εντολές που του έδινε εκείνη στη δουλειά.

Το μεσημέρι άρχισε να κάνει ζέστη. Η Στέλλα φόρεσε ένα σορτς και μια ξώπλατη μπλούζα. Ο Γιάννης, όταν την είδε τόσο ελαφρά ντυμένη, σαν να ξαφνιάστηκε· άρχισε να της ρίχνει κλεφτές ματιές. Δεν ήταν συνηθισμένος να έχει δίπλα του γυναίκα με ακάλυπτα τόσα μέρη του σώματός της, και κυρίως γυναίκα που δεν ήταν της ηλικίας του και έπρεπε να κρατάει κάποια απόσταση.

Η Στέλλα ένιωθε πάνω της το βλέμμα του. Πήρε το πουκάμισό του και το φανελάκι που είχε απλώσει στα κάγκελα, τα έπλυνε σε μια λεκάνη και τα άπλωσε να στεγνώσουν.

Όταν τελείωσαν τη δουλειά, του πρότεινε να φάνε κάτι που είχε φέρει μαζί της. Τον έβαλε πρώτα να γδυθεί από τη μέση και πάνω και του έριχνε με μια κανάτα χλιαρό νε-

ρό που είχε μαζέψει από το λάστιχο του ποτίσματος. Ύστερα τον έβαλε να της ρίχνει εκείνος. Σαπούνισε καλά το πρόσωπό της, το λαιμό, τα χέρια, τις μασχάλες. Ο Ζεφ παρατηρούσε με κάποιο αίσθημα αμηχανίας και ενοχής τη λεπτή μπλούζα της που είχε βραχεί και είχε κολλήσει πάνω στο σώμα της. Σαν να έβλεπε εντελώς γυμνό το κορμί της έτσι όπως ήταν σκυμμένη. Το μαλλί της ήταν βαμμένο σκούρο κόκκινο και οι τρίχες στις ρίζες τους είχαν αρχίσει να ασπρίζουν.

Η Στέλλα σκουπίστηκε, χτενίστηκε λιγάκι και έστρωσε το τραπέζι. Είχε φέρει μαζί της ένα απλό κολατσιό: μια φραντζόλα, λίγες ελιές, ντομάτες, τυρί κι ένα κομμάτι λουκάνικο. Τα έκοβε με το μαχαίρι κι εκείνος έτρωγε σιωπηλός. Την κοίταζε ντροπαλά, με λοξό βλέμμα, και δε μιλούσε. Εκείνη άρχισε να τον ρωτάει για τη ζωή του, ο Ζεφ απαντούσε με λόγια λιγοστά και στη συνέχεια βυθιζόταν ξανά στη σιωπή.

Τον ρώτησε τι του χρωστούσε. Της είπε ότι είχε ευχαρίστηση. Η Στέλλα έβγαλε και του έδωσε πενήντα ευρώ και τον ρώτησε αν ήταν ευχαριστημένος.

«Είναι πολλά», της είπε.

«Δεν πειράζει, κράτα τα», απάντησε εκείνη.

«Θα χαλάσεις την πιάτσα», σχολίασε ο Ζεφ με ένα χαμόγελο αυτοπεποίθησης.

«Για μια μέρα είναι», του είπε εκείνη με φωνή που του φάνηκε πολύ γλυκιά. «Όταν σε χρειαστώ για περισσότερες, τότε θα είναι άλλη η τιμή».

Εκείνος δεν απάντησε. Ανασηκώθηκε και έβαλε τα χρήματα στην τσέπη του παντελονιού, τόσο στενή, που μάλλον δε χωρούσε πολλά χρήματα.

«Θέλεις να έρθεις στη Σαλαμίνα να δουλέψεις για λίγες μέρες;» τον ρώτησε. «Έχω αγοράσει μια παλιά μονοκατοικία και θέλω έναν εργάτη για να συμμαζέψει και να κάνει κάτι εργασίες στον κήπο».

«Ναι», της απάντησε εκείνος με μια προθυμία που δεν προσπαθούσε να κρύψει.

Το απόγευμα η Στέλλα πήγε τον Ζεφ με το αυτοκίνητο μέχρι το κατάλυμα όπου έμεναν οι Αλβανοί. Τα αδέρφια περίμεναν τον μικρότερο κοιτάζοντας διαρκώς τον δρόμο από το παράθυρο και από την ανοιχτή πόρτα. Έσταζαν και οι τρεις από τον ιδρώτα μέσα στο δωμάτιο από την ανυπόφορη ζέστη. Μόνο ο Ντούε είχε βρει μεροκάματο εκείνη τη μέρα και έλειπε. Όταν είδαν το αυτοκίνητο, βγήκαν και οι τρεις έξω και στάθηκαν όρθιοι κάτω από τη σκιά. Ο Λες ρώτησε αν τον είχε δει κανείς.

«Όχι», απάντησε ο Ζεφ. «Δεν υπήρχε κανείς να με δει. Η κυρία μου είπε να με πάρει μαζί της στο σπίτι της στη Σαλαμίνα για κάποιες μέρες για δουλειά. Θα πάω. Εκεί θα είμαι καλύτερα κρυμμένος».

«Αυτό θα ήταν ό,τι πρέπει», είπε ο Φροκ.

«Πρόσεχε, αδελφέ», τον συμβούλεψε ο Γκιν. «Κρύψου όσο καλύτερα μπορείς».

Ο Ζεφ κουνούσε το κεφάλι καταφατικά.

«Από δω και πέρα θα πρέπει να οπλοφορείς», πρόσθεσε ο Φροκ.

Ο λόγος του περιείχε μια μορφή εντολής. Ήταν σαν πατρικός. Ο μεγάλος αδελφός αντικαθιστούσε τον πατέρα.

«Δεν μπορώ να το κουβαλάω μαζί μου τώρα το καλοκαίρι», εναντιώθηκε ο Ζεφ. «Δεν μπορώ να φοράω μπουφάν με τη ζέστη».

«Όπως και να 'χει, πρέπει να οπλοφορείς», επέμενε ο Φροκ. «Αλλά τώρα πρέπει να οπλοφορούμε κι εμείς. Το πρόβλημά μας είναι ο Βουζάν Τσούραϊ. Λένε ότι μένει κάπου εδώ κοντά μαζί με αρκετούς άντρες από το σόι του».

«Εμείς είμαστε σε βεντέτα μόνο με την οικογένεια του Μαράς και όχι με το σόι του», υποστήριξε ο Λες.

Τα βλέμματά τους διασταυρώθηκαν ανήσυχα. Δεν ήξεραν καλά τον Κώδικα για να τον ερμηνεύσουν και δεν είχαν ποιον να συμβουλευτούν. Βρίσκονταν μακριά από τη χώρα τους, σε μια αβέβαιη και επικίνδυνη κατάσταση όσο ποτέ. Ήταν όμως ενωμένοι και αλληλέγγυοι μπροστά στον κοινό κίνδυνο. Παρ' όλα αυτά, ένιωθαν ξεριζωμένοι, χωρίς φωλιά, χωρίς σπίτι, χωρίς κάποια πυξίδα που να καθοδηγεί τις ενέργειές τους, χωρίς τέλος πάντων κάποια κοινή γνώμη που να επικροτεί ή να αποδοκιμάζει τις πράξεις τους.

Την ημέρα του Αγίου Πνεύματος το παλιό χωριό είχε ζωντανέψει – έστω και για μια μέρα τον χρόνο. Οι δρόμοι είχαν γεμίσει με φωνές πιτσιρικάδων, με τους συγχωριανούς που ζούσαν στις πόλεις να έχουν επιστρέψει ως επισκέπτες, με τις γυναίκες να προσέχουν μη σκίσουν τα ρούχα τους και να δυσκολεύονται να περπατούν με τα τακούνια στους παλιούς δρόμους του χωριού. Η αυλή της εκκλησίας είχε γεμίσει αυτοκίνητα, κυρίως τζίπ. Παλιοί φίλοι και πρώην γείτονες αντάλλασσαν χαιρετισμούς.

Η κυρία Ασπασία απολάμβανε τη χαρά της επαναλειτουργίας του παλιού σπιτιού. Ένιωθε κάποια γλυκιά νοσταλγία όταν βρισκόταν σε αυτό το σπίτι. Υπήρχαν κάποτε εκεί πεθερός και πεθερά, κι εκείνη με τον άντρα της

και με τα δυο κορίτσια που μοχθούσαν για την ανατροφή τους. Τώρα είχε βρεθεί η ίδια στη θέση της πεθεράς. Είναι οι παλιοί καλοί καιροί που έφυγαν ανεπιστρεπτί και μόνο οι αναμνήσεις προσφέρουν κάποια ελάχιστη χαρά. Το σπίτι δε γέμισε παιδιά όπως ονειρευόταν κάποτε η κυρία Ασπασία. Έπρεπε να συμφιλιωθεί με την ιδέα ότι έτσι είχε κυλήσει η ζωή και όχι όπως την ονειρευόταν. Ο μοναδικός απόγονος ήταν ο Παναγιώτης, που και αυτός βιάζοταν να φύγει με τις παρέες του. Ο κυρ Βασίλης έπινε κρασί από το αμπέλι του μαζί με τον γαμπρό του, τον Νεκτάριο. Έπιναν και οι κόρες και η κυρά του, σε μικρότερη ποσότητα. Είχαν κρέας ψητό στη γάστρα, αυγά βρασμένα, τρυφερά σκόρδα. Ήταν κάτι σαν απομίμηση του Πάσχα.

Η Στέλλα ζήτησε την άδεια από τον πατέρα της να πάρει τον Αλβανό, τον Γιάννη, στη Σαλαμίνα για να τη βοηθήσει να καθαρίσει το σπίτι που είχε αγοράσει. Της φάνηκε ειλικρινής, του είπε. Ο πατέρας δεν έφερε αντίρρηση. Άλλωστε είχαν γίνει πέντε οι εργάτες και δουλειά δεν υπήρχε για όλους, εκτός από τη συγκομιδή της ελιάς. Αν τον χρειαζόταν θα της τηλεφωνούσε να τον στείλει, της είπε.

Επέστρεψαν αργά το βράδυ, κουρασμένοι από το γλέντι που ακολούθησε. Ο πατέρας χόρευσε τσάμικο μαζί με άλλους συνομήλικους, προσέχοντας να κρατάει την ισορροπία όταν έκανε τα ψαλίδια και γονάτιζε μερακλωμένος.

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΩΤΣΙΑΣ

Κώδικας τιμής

Ο Ζεφ, κυνηγημένος από τον πανάρχαιο αλβανικό Κώδικα, ζει κρυμμένος στην Ελλάδα, σε ένα γλυκό καταφύγιο, βιώνοντας μια προσωρινή ευτυχία, μεθυσμένος από τον ήλιο και τον έρωτα, μακριά από τα βλέμματα των συμπατριωτών του. Κουβαλάει μαζί με τις αναμνήσεις της πατρίδας του και τις παλιές κωδικοποιημένες συνήθειες που ρυθμίζουν τη ζωή του.

Θα καταφέρει να αποφύγει τη μοίρα του, ή μήπως ο ίδιος, δέσμιος των αρχαίων αιματηρών εθίμων και γοητευμένος από το μεγαλείο του Κώδικα, ως αναπόσπαστο τμήμα της ύπαρξής του, κρίνει ότι πρέπει να εφαρμοστεί πάνω του η τιμωρία;

Αλβανοί και Έλληνες προσπαθούν να συνυπάρξουν όχι μόνο μέσα από αυτά που τους ενώνουν αλλά και μέσα από τα στοιχεία που τους διαφοροποιούν.

Και οι λιγοστές στιγμές ευτυχίας γίνονται ακόμα πιο πολύτιμες μπροστά στον σκοτεινό πανάρχαιο Κώδικα του Λεχ Ντουκαγκίνι, που ορίζει τη ζωή και τον θάνατο.

ISBN 978-618-01-0420-2

9 786180 104202

ΚΩΔ. ΜΗΧΗΣΗΣ: 13695

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121 & ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΡΚΟΥΡΗ 1
144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

